

پرهیز از دعوت به خود و توجه به معارف قرآن و اهل بیت(ع)؛ لازمه بروز حقایق عرفانی

بروز حقایق عرفانی به صورت عملی و رفتاری برای بشر با زانو زدن در مقابل اساتیدی حاصل می‌شود که خود به تهذیب رسیده باشند و دعوت به خود در رفتار و کردار آن‌ها دیده نشود و آن‌چه که از معارف می‌گویند، مبتنی بر قرآن و روایات اهل بیت(ع) و متکی بر عقل باشد.

بروز حقایق عرفانی به صورت عملی و رفتاری برای بشر با زانو زدن در مقابل اساتیدی حاصل می‌شود که خود به تهذیب رسیده باشند و دعوت به خود در رفتار و کردار آن‌ها دیده نشود و آن‌چه که از معارف می‌گویند، مبتنی بر قرآن و روایات اهل بیت(ع) و متکی بر عقل باشد.

حجت‌الاسلام و المسلمین رضا الهی‌منش، مدیر گروه عرفان و تصوف دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، در ادامه نحوه بیان و عرضه عرفان اسلامی و مؤلفه‌ها و مفاهیم قابل طرح آن در مقابل و در مواجهه با عرفان‌های کاذب و معنویت‌های نوظهور، با اشاره به نقش لذت‌جویی معنوی در گرایش افراد به سمت جریان‌های معنوی نوظهور و پس از تبیین آسیب‌های این امر، عنوان کرد: یکی از مولفه‌هایی که ما در عرضه عرفان اسلامی باید به آن توجه داشته باشیم، این است که لذاذی معنوی را به شیوه‌ای عقل‌پسند مطرح کنیم و دیگران را هم در این مسئله به دآوری دعوت کنیم.

الهی‌منش افزود: عقل وجه مشترک و معیار برای همه آدمیان است و ما باید به دنبال معارفی برویم که با عقل بشر و با عقل عمومی و جمعی بشر سازگار باشد.

اگر بناست حقایق عرفانی به صورت عملی و رفتاری برای بشر بروز پیدا کند، این با زانو زدن در مقابل اساتید و افرادی حاصل می‌شود که خود به آن تهذیبی که ادعا می‌کنند رسیده باشند و هیچ دعوت به خود در رفتار و کردار آن‌ها دیده نشود؛ بلکه همه آن‌چه که از معارف می‌گویند، مبتنی بر قرآن و روایات اهل بیت(ع) باشد.

عرفان اسلامی عرفانی است دارای شاخصه‌هایی که عقل بر آن گواه است

مدیر گروه عرفان و تصوف دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی با بیان این‌که عرفان اسلامی، عرفانی عقل‌محور است، اظهار کرد: عرفان اسلامی عرفانی است دارای شاخصه‌هایی که عقل بر آن گواه است. این عرفان به هیچ وجه عقل‌گریز نیست و این گونه نیست که آن‌چه که در معارف عرفانی اسلامی آمده است ضدعقل باشد؛ هر چند می‌توان گفت که عالیت از مرتبه عقل است اما ضدعقل نیست.

وی با اشاره به چند حکم اصولی عقل که در ارتباط با کسب لذت معنوی مطرح می‌شود، عنوان کرد: اگر ما به عقل مراجعه کنیم و از عقل حکم بخواهیم عقل چند حکم برای ما دارد. یکی از مواردی که عقل بر آن تأکید می‌کند عزت انسان است و می‌گوید که انسان باید عزت خود را حفظ کند. اتفاقاً شرع نیز این مطلب را تأیید کرده و تأکید شده است که انسان نباید به هیچ وجه عزت خود را لکه‌دار کند. بنابراین انسان حق ندارد برای این‌که به کمالی دست پیدا کند، این کمال را با آلودگی یا زیر پا گذاشتن عزت خود، برای مثال برای نفس‌گشی، حاصل کند. این از جمله مسائلی است که شاید در سنت‌های عرفانی اسلامی رواج داشته است، در حالی که حفظ عزت‌مندی مسئله بسیار مهمی است و ما باید بشر را به سمت حقایق و معارفی دعوت کنیم که عزت انسانی را لکه‌دار نکند و محفوظ بدارد.

الهی‌منش با اشاره به یکی دیگر از احکام عقل گفت: یکی از این احکام که به عنوان یکی از مؤلفه‌های عرفان صحیح اسلامی باید مورد توجه قرار بگیرد و این عرفان با آن معرفی شود، این است که عقل حکم می‌کند کار فوق طاققت مطلوب نیست و اگر امری فوق طاققت بشر است، خداوند این درخواست را از بشر ندارد که متحمل ریاضت آن امر شود. این حکم چیزی است که عقل بشر نیز آن را درک می‌کند و اگر هم در مکتبی عرفانی این اتفاق افتاده است، خلاف حکم عقل است و خود این مطلب می‌تواند وجه تمایزی بین عرفان حقیقی اسلام و عرفان‌های کاذب باشد.

مدیر گروه عرفان و تصوف دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی در ادامه گفت: یکی دیگر از مؤلفه‌هایی که عقل گواه بر آن است، این است که بشر موجودی اجتماعی است و در اجتماع است که تکامل پیدا می‌کند. از این رو معارف اسلام به عنوان اصیل‌ترین منبع معرفتی بشر، ما را از رهبانیت باز داشته و از این‌که کاری به زندگی اجتماعی مردم نداشته باشیم ما را منع کرده است.

یکی از این احکام که به عنوان یکی از مؤلفه‌های عرفان صحیح اسلامی باید مورد توجه قرار بگیرد و این عرفان با آن معرفی شود این است که عقل حکم می‌کند کار فوق طاقت مطلوب نیست و اگر امری فوق طاقت بشر است، خداوند این درخواست را از بشر ندارد که متحمل ریاضت آن امر شود

الهی‌منش ادامه داد: پیامبر(ص) به افرادی که به رهبانیت روی آورده بودند، پس از منع آنان از رهبانیت گفت: شما می‌خواهید با رهبانیت و گوشه‌گیری به رشد معنوی دست پیدا کنید، اما می‌توانید به همه این آثار در اجتماع برسید به شرط این که همیشه خود را در جهاد ببینید و همیشه خود را آماده کنید که دستورات الهی را عملی کنید، از حقیقت دفاع کنید و برای جا افتادن آن و ماندگاری آن در سطح جامعه بشری تلاش و کوشش کنید. بنابر فرمایش رسول خدا(ص) کسانی که مجاهد هستند و روحیه جهاد و مبارزه دارند، به تمام آن آثاری که یک رهبان در گوشه خود می‌رسد، دست می‌یابند؛ به علاوه آن که هزاران مرتبه بالاتر از آن مرتبه قرار دارند و البته این نوع از رشد معنوی از توابع و لوازم منفی رهبانیت نیز به دور است.

عرفان ناب اسلامی در نزد افراد بی داعیه است

وی در پایان این گفت‌وگو با اشاره به یکی از آسیب‌ها در زمینه امور عرفانی و معنوی گفت: نکته‌ای که باید بسیار مورد توجه ما باشد، این است که عرفان ناب اسلامی غیر از دکان‌هایی است که بعضی افراد راه می‌اندازند و افرادی را به سوی خود جلب می‌کنند و شاید خیلی از این‌ها اغراض و اهدافی غیر از اهداف معنوی داشته باشند و ما اگر بناست با حقایق و معارف عرفانی مأنوس باشیم، باید این را واقعاً در مساجد، در کلاس و در نزد اساتیدی که هیچ گونه داعیه برای مطرح کردن خود ندارند و به یک معنا در گمنامی زندگی می‌کنند و از شهرت پرهیز دارند، بجوئیم.

الهی‌منش افزود: اگر بناست حقایق عرفانی به صورت عملی و رفتاری برای بشر بروز پیدا کند، این با زانو زدن در مقابل اساتید و افرادی حاصل می‌شود که خود به آن تهذیبی که ادعا می‌کنند، رسیده باشند و هیچ دعوت به خود در رفتار و کردار آن‌ها دیده نشود؛ بلکه همه آن چه که از معارف می‌گویند، مبتنی بر قرآن و روایات اهل بیت(ع) باشد و با تکیه بر عقل، آن چه از معارف عرفا دریافت می‌کنند، مؤید به صحه‌گذاری معارف قرآنی و عقل کنند.